

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ

Његова Светост Патријарах српски

Георгије Бранковић

УРЕДНИК

Јован Живановић

Бр. 7.

Чланови оснивачи „Српске пчеларске задруге у Руми“ плаћају једанпут за увек 50 круна, а редовни чланови I. реда 6 круна годишње; добивају једни и други лист бесплатно, а чланарину нека шаљу: „Управи српске пчеларске задруге у Руми“. Који нису чланови задруге а желе имати лист плаћају 6 Круна претплате.

Година
X.

Пчеларски календар.

Ј у л и ј.

Све што је речено за јуниј, вреди и за овај месец. Ако је ројидба касније почела, трајаће и у овом месецу.

Сваки пчелар мора удесити начин пчеларења према својем крају. Где са јулијем престаје свака издашнија паша, ту морају пчеле имати сада меда, као да ће сутра зима притиснути. Где сада почиње старачац цветати, ту настаје тек сада права берба. У таким крајевима може пчелар још и сада правити вештачке ројеве.

Када пчеле почну гонити трутове, знак је да је нагон за ројидбом престао и да су матице оплођене. Треба припазити на кошнице, које никако не ће да гоне трутове, јер обично су то безмаци или имају рђаву матицу. Тој кошници треба изменити матицу. Стару матицу треба избацити па додати какву залишну

матицу или матичњак. У ово доба још се може помоћи, ако се дода сат с јајима и леглом или ако се кошница обезматичи па пусти да изведе себи матицу. Да кошница не малакше док не дође до матице, треба је појачавати зрелим леглом.

Ко пчелари у крају, где има још у августу и септембру добре паше, тај ће непрестано полагаано старији мед истресати а новији остављати пчелама. На меду од старачца и хељде пчеле врло добро презиме.

О истресању меда било је говора у посебном чланку. Сада само напомињемо, да је увек боље остављати пчелама више меда него мало, јер враћање истресенога меда, велики је и неугодан посао особито на великим пчелињацима.

Добар пчелар који пчелари у крају где рецимо са липом престаје главна паша, не радо ће гледати да му пчеле до зиме у нераду чаме, него ће своје кошнице пренашати, где му је најближе на бољу пашу. Ево најглавнијих правила, која се тичу пренашања:

1.) Будући само јаке кошнице доносе користи, зато се исплаћује само такве кошнице пренашати. Слабице треба остављати код куће или их пре пренашања спојити. Да нам кошнице што вредније раде и што више меда нанесу, морају имати што више старијих пчела, које већ на пашу излећу. Ма како била кошница јака, не ће нам донети ништа, ако су у њој све младе пчеле, које још на пашу не лете.

2.) Кошнице се пренашају ноћу, с вечера или пред зору. Ако је дан јако облачан и хладан, тако да ни једна пчела не излеће, могу се кошнице и дању пренашати. У том случају мора се кренути на пут тако, да стигнемо на место у вече, јер ако би за дана стигли на место и лета одмах отворили, пчеле би ма да је и ружно време нагло појуриле из кошнице, те би се многе погубиле.

3.) Пчеле морају приликом пренашања имати што више ваздуха, зато треба на лето и остраг на врата прекуцати решетку од жица или лима, кроз коју се пчеле не могу провлачити. Плетаре се повезују ретком крпом а још боље таком, у коју је уметнута решетка од жица. Када плетаре повезујемо, не треба их прво окренути на батак па тек онда повезати, него треба крпу прострћи на земљу, на њу кошницу метнути, повезати је па тек тада исправити на батак и на кола слагати.

4.) Кошнице, које хоћемо да пренашамо, морају бити јаке, нипошто трухле и испуцане, јер ко такве кошнице пренаша, брзо ће се заситити не само пренашања него и пчеларења, јер ће му на осовини родити јед а не мед. Зато дан два пред пренашањем морају се кошнице најтачније прегледати и то не само заклопац и врата, него и све стране па и патос.

5.) Оквири се морају утврдити, да се не могу приликом вожње размаћи и попадати. Јако се младо а уз то пуно саће не

сме пренашати особито ако је врућина јака. Ако је кошница пуна оквира, треба 3—4 крајња оквира извадити, да пчеле имају празна простора, јер ако је кошница пуна оквира, хоће јако друштво да се угуши, ма да је на вратима и велика решетка.

6.) Берзонке и плетаре ређају и слажу се на кола тако, да саће удара сечимице у лотре. Плетаре морају стајати на батаку. Плетаре које се пренашају треба да имају притке. Када су кошнице натоварене на кола, треба их добро конопцима увезати да се не љуљају и не попадају.

7.) За пренашање нису жустри ни плашљиви коњи. Што мирнији и лећи тим боље. Ако се може пут бирати, треба ићи меканим — летњим путем, калдрме се треба клонити.

8.) Ако смо били најљиви на добро прегледали и затворили кошнице, не ћемо имати на путу никакве кубуре, но за сваки случај треба понети пчеларски вео или капу, секиру, кљеште, ексера, свеће, а добро је при руци имати и блата.

9.) Када стигнемо на место, поређаћемо кошнице како хоћемо да нам стоје, почекаћемо који часак да се пчеле мало утишају, по пошто смо коње одвели даље поотвараћемо сва лета. Врата може чувар и сутра дан наместити. Лето ни једно не сме остати затворено. Многа кошница је срећно пренесена, али је угушила за то, што је пчелар превидео, да јој лето отвори.

10.) Пренашати треба пре него што удари у пуном јeku паша, на коју кошнице пренашамо.

Осим што пренашањем долазимо до више меда, пренашање нам доноси још друге велике користи, па зато и онај пчелар, који нема баш нужде да пренаша, добро ће учинити, ако макар у 2—3 године једанпут пренеси своје кошнице.

Ко све своје кошнице пренеси, може своје слабице појачати, ако прво пренесе јаке кошнице, па кроз дан-два, јаке премести на друго место, а слабе донесе на метне на место јаких. Тако ће слабице ојачати, јер ће добити доста пчела из јаких кошница, а јаке ће изгубити вољу да се роје и да се паројче.

На хељду треба преносити кошнице пре него што почне јако цветати. Још Еренфелз на и други пчелари опазили су да на хељди пчеле лете у кошницу до које пре стигну, па зато кошнице које су у првом реду, ојачају а оне у стражњим редовима ослабе. Да то не буде препоручују, да треба на хељди ређати све кошнице у један ред. Види члавак „Хељда“. Ђ. Н. ✓

Пчелиња куга.

(Свршетак.)

Здраво легло је једно и светло беле боје, а које је окужено, то је учмало и нема светло беле боје, него

бива све више руменкасто, док се не претвори у мрку смрдљиву масу као туткало. Легло гине каткада већ у затвореним ћелицама. Поклопци на ћелицама у којима је легло од куге угинуло, тамнији су него обично угнути су унутра и на средини имају отвор, као да су иглом пробушени. Нађе се и над здравим леглом заклопац на ћелици угнут, тамнији и пробушен, али то је ређе. На окуженом оквиру није све легло кужно. Буде међу кужним и сасвим здравога легла, из кога пчеле у своје време изиђу, а оболело легло пчеле у почетку извлаче док куга не преотме мах. Кад дакле нађемо у кошници оквир са тако проређеним леглом знак је, да је кошница кужна. Здрава, млада, оплођена матица не ће никада легло раштркати по сату, него леже у једну до друге ћелицу. Ако куга све више узима маха, пчеле напусте извлачење кужнога легла, размиле се по кошници, троме су, слабо раде и не боду.

Пчелиња се куга јавла у свако доба године када год има у кошници легла, и то час у слабијој час у јачој мери. Што је паша слабија, то је за кугу повољније, а чим наступи боља паша, куга устукне. Ово је важна опомена пчелару. На пчелињаку не сме бити слабица и када год паша слаба, треба кошнице прихрањивати. Чињени су покуси, да се за време добре паше метне у јаку кошницу сат који у ћелицама има иструхло и у тврду масу стврднуто легло, у коме има сијасет кужних бацила, па се куга није могла развити. Исто тако није се могла развити, ако смо додали оквир са леглом, које је почело гинути и трухнути од куге. Пчеле су такав оквир од кужнога легла ишчистиле и куга се није даље појављивала. Али нека то не куражи пчелара, па да можда остави кужну кошницу, да се за време добре паше сама излечи, јер кужних бацила остане ма где у кошници и чим им се пружи прилика, наставиће свој посао у кошници.

Од пчелиње куге треба добро разликовати легло, које угине од хладноће. Тако легло да се лако извадити из ћелице, брже се сасуши и нема несносан смрад као оно, које угине од куге и које се отеже као туткало.

Легло угинуло од хладноће треба само одстранити из кошнице и не ће јој бити ништа. Пчеле то ураде и саме, али је боље, да то пчелар уради, да му не трухне у кошници угинуло легло. И у овом од хладноће угнулом и трухлом леглу има бацила, али то није кужни бадил. Кужни бадил се развија у живом леглу и својим наглим множењем разорава га, и тражи жртве све, док их има у кошници, а бацил из легла угнутог од хладноће не прелази на живо легло.

Из свега досада видимо, да пчелар мора при таком раду особиту пажњу полагати на легло. При сваком раду треба pazити да ли је отворено легло једро и светло беле боје а на затвореном какви су заклопци. Опazi ли да су заклопци унутра угнути и пробушени у среди, таке заклопце треба скинути сасвим, да види има ли на леглу накова куге како је напред речено, или не. Ако су сигурни знаци куге, сва брига пчеларева мора бити, не да лечи таку кошницу, јер лека до данас нема, него мора настојати, да се куга не шири даље. На формалин и на све друге медокаменте, које препоручују, бадава ће се бацати новац, јер кошницу не ће излечити, него подржавати у пчелињаку кугу и окужити га целога.

Најсигурније ће се куги стати на пут да се даље не шири, ако се ископа руна у земљи и у њој кошница сагори и затрпа. Али да се толика штета не претрпи, треба поступати овако: Болесна се кошница изнесе из пчелињака, а на њено место постави здрава празна и карболном водом попрскана кошница. Матица се у болесној кошници убије, а пчеле стрезају на карболном водом попрскан чаршав, одакле ће се повратити на своје место а наиме у празну кошницу. Сутра се ова кошница уклони, а на њено место постави празна карболизирана кошница а са пчелама се поступа као и јуче. Сутра дан се опет исто тако ради, али се и празна кошница напуни оквирима са леглом из здравих кошница. Пчеле ће себи извести матицу као у вештачком роју, а да имају више мравље киселине у себи и да више раде треба их сваки дан прихрањивати. Мед из кужне кошнице

се употреби у кући, а оквире са са саћем треба сагорети и затрпати. Кухња као и оне кошнице, у које су пчеле премештане, добро се искухају у јакој цеђи и оставе отворене на тавану дуже времена. Тако се против куге борио Ђерзон и каже увек са успехом. Године 1904. нашла и мене та невоља, а без сумње отуда што сам пчеларски алат узајимао сваком драговољно ко је само заискао. За време цветања шљиве није било куге. За три недеље, за време багремске паше нађем 11 комада окушевних. Шест уништим а пет излечим на горњи начин. Тих пет кошница лане су се ројиле а и ове године потпуно су здраве и добре.

На тај начин опростио сам се велике беде и закључио ником са свога пчелињака не давати на послугу ништа као што ни од кога ништа и не доносити на свој пчелињак, а препоручујем то и сваком пчелару.

Марко Шаула
парох румски.

Ханеманова решетка.

Ohne Weide helfen keine Künsteleien.

(Наставак).

Janscha.

Dr O. Kranxer говори о Ханемановој решеци овако: Ханеманова решетка служи да се одијели медиште од плодишта. Тијем се добива чист мед, непомијешан с леглом и к томе још више меда. Ханеманова је решетка потребна пчелару као што је и покретно саће, вјештачко саће и истресаљка. Само треба знати кад је треба употријебити. Кад се зна употријебити кад треба, онда се може говорити о заиста рационалном пчеларењу, које користи доноси.

Алојс Алфонзус уредник *Wiener-Vater*-а говори о Ханемановој решеци овако: Ханеманова је решетка справа, без које данас модерни пчелар не може бити. Ма да њеки пчелари кажу да је справа за мучење, ипак је она тако начињена, да пчеле кроз њу могу пролазити без икакве препреке. Она се употребљава за то, да се легло у кошници

ограничи. Даље говори о хватању матица за вријеме главне паше и вели да свака обезматичена кошница попусти у својем раду, у својој вредноћи. Па тако исто и затварање матица у кавешчић није добро, јер матица, кад је затворена, изгуби своју плодовитост. Боље је кад се матица ограничи на плодиште. Овијем се начином долази до особитих резултата.

Пчелар Кунце пише о својем пчеларењу и Ханемановој решеци отприлике овако: Ја пчеларим са кошницом са четири етаже. Кад се народи у пролеће развију снажно и кад је плодиште пуно легла, онда крајем маја ухватим матицу и додам је са оквиrom и пчелама, на којем сам је нашао, у сандук, који се састоји са свијех страна од саме Ханеманове решетке. У тај сандук метнем два оквира с леглом и три оквира са празним пчелињим саћем. Тај сандук метнем у доње пошљедње одјељење од кошнице и отворим пчелама све четири етаже. Кад у јунију удари главна паша, моје су кошнице све јаке и не мисле на рођење, јер су само шест оквира с леглом у сандуку од Ханеманове решетке. Кад је паша бујна, друштва у таким кошницама чудо навуку меда, јер пчеле немају много легла да хране. У пролеће сам имао 20 кошница, које су биле све једнаке по снази почетком јулија. У десет сам метнуо сандук од Ханеманове решетке, а у десет нијесам. Добио сам за вријеме главне паше меда липовца из десет кошница, у којима нијесам метнуо сандука од Ханеманове решетке, 97 фунти, а из других десет, у којима сам метнуо сандук од Ханеманове решетке 238 фунти, свега 335 фунти чистог липовца. Резултат дакле овај показује јасно шта вриједи тај сандук од Ханеманове решетке.

Приход би овај био већи да није киша и хладно вријеме прекинуло излет пчелама у половини паше. Само десет дана могле су се пчеле користити пашом.

Осим ове користи, што сам навео, још ћу навести, да безматичење бива брзо и лако и нема бојазни, да ће се кошница ројити. На свршетку паше убијем стару матицу у сандуку од Ханеманове решетке, последије десет дана поодсијецам све матичњаке осим једнога, изва-

дим сандук од Ханеманове решетке и шест оквира метнем у пошљедњу етажу на мјесто сандука од Ханеманове решетке. Кошница се не може ројити. Тражење матичњака бива само на шест оквира, а без сандука од Ханеманове решетке морају се матичњаци тражити по свијем оквирима у цијелој кошници, а то је не само тежак посао, него и несигуран, јер ма како човјек пазио при тражењу матичњака, ипак може који да превиди. Нијесам опазио да су кошнице са сандуком од Ханеманове решетке ушле слабије у зиму од кошница без сандука, али сам опазио да су са више младих пчела ушле у зиму од онијех без сандука.

Емил Плајс каже да друштва с младим матицама увијек више меда саберу, него друштво са матицама од двије или три године. У пролеће поји све кошнице и на данима хладним особитом њеком справом препречава пут да пчеле излијећу напоље. Прајс изједначава своја друштва и у почетку маја Ханемановом решетком одваја медиште од плодишта. Пчеле носе мед само у медиште и навикну се на њега. Прије него што почне багрена цвјетати, и тресе сав мед, да може чист багреновац добити. Почетком јунија сузи плодиште на два оквира. Тијем препречи пут матице да не може носити јаја у невријеме, јер из јаја, што је матица свијела послје 5. јунија, биће пчеле радилице кај липа прецвјета. Његова друштва за цвјетања липе мало имају легла незаклопљена а много пчела радилица. Послије главне паше пусти матицу по цијелој кошници и спекулативно прихрањује, да би тијем дошао до младих пчела, које ће добро презимити.

Пчелар И. Г. Кантц, изврени пчелар, који је пчеларио са простим кошницама у Пруској, а сандучиће са оквирима метао на просте кошнице каже да не би матица ушла из просте кошнице у сандучић с оквирима, да треба горе између просте кошнице и сандучића метнути дашчице или Ханеманову решетку, да не би матица залегла у сандучићу. Ја радије мећем дашчице а и теби, читаоче, савјетујем, да и ти то исто чиниш.

Пастор Е. Штолценбург, пчелар из Њемачке го-

вори о Ханемановој решети отприлике ово: Ја сам се користио сатом са Ханемановом решетком, што је изумио Макс Кнак, да добијем више меда у својим положеним кошницама. Прије нијесам метао никакве преграде између плодишта и мидшта, па за то сам и добијао мало меда, јер се легло ширило по цијелој кошници. Кад сам метао даску са уметнутем Ханемановом решетком, пчеле нерадо пролажаху кроз њу за и то је опет био никакав приход од меда. Тек кад сам г. 1899. на изложби у Трептову видио сат са Ханемановом решетком, што је изумио *Максо Кнак* и кад сам чуо предавање о том сату, те кад сам тај сат почео употребљавати, почело је ићи набоље са приходом од меда. Тај је сат као и други сат, само што је ужи и краћи. Са обје стране, а и доље за два је прста сат краћи, а то је испуњено Ханемановом решетком, која додире до патоса и с једне и друге стране до зидова. Кроз ову решетку иду радо пчеле, јер увијем сатом није прекинуто мидште од плодишта. Тај сат мора потпуно бити израђен и не смије имати никаквих рупа, кроз које би се могла матица провући. До бољег је дакле прихода дошао Штолценбург, откада је почео са споменутиим сатом са Ханемановом решетком пчеларити.

Немачки пчелар учитељ Н. Штенхузен употребљава Ханеманову решетку кад је треба у своје вријеме уметнути између плодишта и мидшта, а њемачком пчелару *Б. Данку* не треба Ханеманова решетка. Њемачки пчелар *Максо Кнак* употребљава свој сат са Ханемановом решетком са успјехом, који смо већ напријед споменули говорећи о пчеларењу Штолценбурга.

Њемачки пчелар П. Хоге каже за Ханеманову решетку да није потребна кад је добра паша, а што неки кажу да није потребна и кад је паша рђава, с тијем се ја не слажем. Било је више година рђавих, али у мидшту није било легла, јер сам Ханеманову решетку употребљавао.

Њемачки пчелар Фриц Крај употребљавао је Ханеманову решетку, а једнога дана поскида Ханеманове решетки из свијех кошница и каже, да се не каје, што

је то учинио, а њемачки пчелар *Шмидекнехт* каже за Фанеминове решетке да су заиста досадне и штетне.

Њемачки пчелар С. Вертен каже: Кад пчелар нема довољно пчелинога саћа, па мора трутовско да меће у медиште, онда је принуђен да огради медиште Ханемановом решетком. Ја нијесам пријатељ Ханеманове решетке и употребљавам је само онда, кад немам пчелињег саћа него морам трутовско саће да мећем у медиште и кад хоћу да добијем меда у саћу. У положеним кошницама најбоља је и најприроднија преграда међу плодиштем и медиштем пун сат с медом.

Ј. Денлер, уредник пчеларских новина у Елсас-Лотрингену каже за Ханеманову решетку овако: Да је Ханеманова решетка за пчеле справа за мучење, спада у царство фабула. Напротив је она наша најкориснија и најпотребнија справа. Што је већа, то већа и одговара сврси. У Елсас-Лотрингену нема кошнице без Ханеманове решетке. Хиљаде центи меда што добивамо у гдјекојим годинама, смањиле би се, кад би се пуштала матица по цијелој кошници да тумара.

У. Крамер, председник задруге швајцарских пчелиних пријатеља, један од најбољих познавалаца пчелињег живота и најбољи практичар међу швајцарским пчеларима говори да је Ханеманова решетка потребна, ако пчелар хоће да испрне прољетну пашу као што треба и као што се може сасвијек испрнети кад је Ханеманова решетка у кошници. Да сѐ пчеле не би скањивале да улазе у медиште кроз Ханеманову решетку, треба да је медиште добро утопљено, не треба плодиште додавањем празнога саћа ширити, треба у медиште додати саће, које је пчели симпатично, а то је, у којем је више пута легло било, те које пчели лијепо мирише. Ханеманова се решетка меће, кад су пчеле већ почеле улазити у медиште, а прије тога кад је саће медом поирскано у медишту. Кад се хоће да добије природно саће с медом у медишту, онда је апсолутно потребна Ханеманова решетка. Тако пише највећи пчелар швајцарски о Ханемановој решеди.

(Наставиће се).

Ј. Живановић.

Х е љ д а

(Polygonum fagopyrum. Buchweizen. Heidekorn.)

(Пчеларско писмо.)

Поштов. пријатељу! Примео сам ваше писмо, у коме ме питате за хељду, о њеној вредности за пчеле, да ли шкоди пчелама? и т. д. Будући мислим да ће ова питања занимати и друге пчеларе, дозволите ми да вам преко „Срп. Пчелара“ на њих одговорим.

Истина је као што кажете, да сам ја у овоме листу писао о хељди и имам донекле искуства о њеној вредности за пчелу. Само морам напоменути, да сам ја писао о хељди као о јесењој папи за пчеле, а о пролетњој хељди не знам вам ништа из искуства рећи, јер овде сеје хељду само спахија и то на стрњици. Толико сам могао чути и читати, да је пролетња хељда свагда медовитија него јесења. Могуће да њена медовитост зависи као и других биљака од тога какво је време када она цвета, но биће да много стоји и до земљишта, јер већина пчелара слаже се у томе, да је хељда најмедовитија на лаком и песковитом земљишту.

Као што рекох, на овдашњој властелинској земљи сеје се често и много хељде, али само на стрњици, баш као што кажете, да ће и ваш закупник да ради.

Ја се радујем хељди, јер не стоји, као што сте ви чули, да пчела њоме поквари мед од старачца. Истина и она стигне док још старачац цвета, али код нас главна ора старачцу већ пређе када она почне у пуном јеку цветати.

Као сав цвет, тако ни хељда није ни на стрњици сваке године подједнако медовита. Неке године морам по више пута да истресам мед од хељде, а неке године спреме пчеле себи тек добру зимницу.

Пчеле када лете на хељду пакосније су него иначе, али не стоји као што неки пишу, да није могуће око њих радити и да као рој вијају човека на стотинухвати далеко од пчелињака.

Опазио сам да су пчеле збуњене као пијане, када почну летети на хељду. Ма да су ми неких пута биле

кошнице баш усред хељде, те нису могле бити уморне од далека пута, хиљадама су лежале за неко време по пчелињаку, па тек касније дизале су се на седала и улазиле у кошницу. Милећи по земљи чисто су подскакивале и покушавале да лете, као када болују од мајске или друге сличне болести. Ово сам опажао само првих дана када почну облетати хељду, а касније не, ваљда док се не навикну на њен нектар и прашак, који мора бити да имају у себи неке материје која опија.

Још морам напоменути, да пчеле нису увек односно сваке године подједнако биле збуњене, неке године бива их мало по земљи, а неке године толико да је страхота погледати. И ако нисам опазио да пчеле од тога гину, али свакако би било зло када би ударио какв пљусак, пре него што се пчеле подигну у кошнице. Ради те да кажем збуњености, дангубе пчеле. те нису у стању нанети меда као са друге паше.

Хељда би цветала до мртве јесени да јој коса или рани мраз не учини крај. На први поглед изгледа то добро, јер пчеле имају дугу јесењу пашу, но у ствари није тако. Пчеле се на хељди јако измуче и изргају. слабе и отрцане уђу у зиму, па зато преко зиме силне поумиру, те кошнице врло слабе дочекају пролеће. Да то не буде, треба кошнице раније са хељде кући носити, а не чекати док сва прецвета.

Мед од хељде је јако загасит, неке године готово мрке боје, јако је слadak и силовита мириса, који се мало коме допада, па зато га ретко ко купује за јело, премда сам имао купаца, који су тражили баш меда од хељде. Није истина да се мед од хељде брзо ушећери, те да пчеле на њему умиру, напротив врло дуго држи се течан, па зато сам ја без бриге, када узимим пчеле на меду од хељде. И Линебуржани кажу да је мед од хељде један од најбољих медова за пчеле. Пчеле на њему врло добро презиме, а и за спекулативно прихрањивање врло је добар, јер ни један мед не дражи пчеле и матицу на ширење легла, као мед од хељде. Мед од хељде има у себи 0.170 мравиње ки-

селине, а мед од детељине само 0·57, за то је врло добро њиме прихрањивати пчеле против пчелиње куге.

Хељда даје пчелама нектара и праха, а пчеле чине да хељда буде роднија. Када је рђаво време док цвета хељда, те је пчеле слабо облећу, буде слабо родна, а у кошницама буде мало меда, каже Ротшиц.

Из свега овога види се, да је хељда за пчеле врло добра, да им не штоди и да пчеле на меду од хељде не само не умиру, него да је мед од ње врло добар за пчеле. Напоследку, да је хељда врло добра паша за пчеле, види се и по томе што има много крајева, где је она најглавнија паша за пчеле и где се не би ни могло пчеларити да није ње.

Зато пренашајте кошнице на хељбу.

Ђ. Коларовић.

Наредба угарскога министра пољске привреде што се тиче држања пчела у виноградима.

На многе тужбе виноградара у седамдесетим годинама прошлога вијека, да им пчеле чине штете виноградима, наредио је министар пољске привреде, да се ова ствар тачно и свестрано испита. Пошто се ова ствар тачно и свестрано испитала, стручни органи своје мишљење исказали, дошао је мини стар до тога увјерења, да би добро било за виноградаре, кад би се што више пчеларење подигло у виноградима, те је издао оваку наредбу: Будући*) да се често дижу тужбе против наредаба власти, те да се забрани пчеларење у виноградима, то се налазим побуђеним мунципију на ово упозорити: Наредбе су власти конзеквенција онијех неистинитих назора да пчеле праве велике штете виноградима за вријеме цвјетања винограда и кад грожђе зре. Неистинитост тијех назора казује искуство учених стручњака, које казује, да пчела лети са цвијета на цвијет преносећи цвјетни прахак и тијем оплођавајући цвјетове, без чега не би било заметка у цвијету. На то се ста-

* види Ungarische Biene бр. 6.

новиште ставило к. угарско министарство за пољску привреду и министарство за индустрију и трговину, кад је године 1869. под бројем 12,766 по мишљењу природњачкога друштва на све пољскопривредне задруге наредбу упутило, да чланови тијех задруга свијет у појединим опћинама лијече од предрасуда што се тиче пчела и гдје је потребно и саме власти на то опомену. Што се пак тиче тврђења да пчеле праве штету, кад је грозђе зрело, морам споменути, да су така тврђења неоснована. Пчеле не могу својим вилицама, које су друкчије него што су у заљева, прогристи читаво зрно од грозда, али кад је грозђе трухλο, хоће сок, који цури из њега и који би и овако пропао, да купе, што има своје вриједности са националноекономскога гледишта.

Познато је, да пчеле лете њеколико километара од својега пчелињака и кад би било забрањено, да се пчелињаци држе по виноградима, не би се ипак стало на пут да пчеле не лете по виноградима. Бојимо се дакле, да би наредбама, које не одговарају сврси, многи пчелари изгубили вољу за пчеларењем и да би једна грана економска, која поред малих издатака велику корист носи, почела опадати. зато наређујем у договору са министром унутрашњих послова, да власти не стају на пут онијем, који пчеларе у виноградским крајевима.

Bethlen m. p.

Али при свем том нијесу престајале тужбе виноградара против пчелара, који држаху своје кошнице по виноградима, и министар је морао наредити наново г. 1902. да се посматрају пчеле по виноградима. Надзорник школе и пчелињака у Гедели буде одређен да пази и посматра на пчеле за вријеме цвјетања винограда и кад грозђе зре у врло великом винограду, који лежи у непосредној близини пчелињака са 340 кошница. Резултати су овога посматрања били повољни као што се види и из мишљења кр. угарске централне штације за испитивање виноградарства и мишљења ампелолошкога института. Мишљење то гласи: „Многобројни покушаји и посматрања доказују безувјетно, да пчеле не прогризају, да пчеле не

прогризају нити воће, које је почело зрети нити које је сасвијем зрело. Али ако каквим спољашњим утјецајем зрна од грожђа попуцају, пчеле ће осјетивши мирис ићи на сладак сок од грожђа. Али и кад су зрна од грожђа попуцала, пчеле ће ићи на њих само, ако је паша сасвијем мршава, те пчеле у биљкама не налазе ништа нектара и кад небрига пчелар не храни своје кошнице спекулативно како захтијева економија правога пчеларења. Пчелињаци у виноградима нијесу штетни по винограде ни за то, што пчеле само у најгорим случајима траже себи храну у близини својега пчелињака. У нормалним приликама лете пчеле најближе по километра. Зрна од грожђа не прогризају пчеле, него зољеви. А кад спољашњим утјецајем зрна попуцају, иду пчеле на њих, и онда изгледа многима као да оне прогризају зрна. Из саме природе пчелиње већ излази, да оне не прогризају зрна, јер их природа није на то упутила. Пчела дакле није штеточиња виноградима, и виноградима могу бити од штете пчелама, кад их пчелар не његује, него морају да скупљају сок из воћа, који може у кошници ускиснути и сатарити цијелу кошницу. Пчеле врло мало могу сока од воћа инвертовати у мед“.

Тако гласи мишљење кр. угарске централне штације за испитивање виноградарства и амцелолешкога института, а то ће рећи да су сами виноградарци дали таково мишљење о пчели, који знају посматрати, те који су кадри по томе праву истину изнијети на сриједу. Ја ћу овдје још нешто изнијети из својега посматрања. Кад је суша, онда зрна од грожђа не пуцају и онда не можеш видјети ни једне пчеле на грожђу. Така је година билалањска и преклањска и ни један виноградар није смио промолити зуба, да се што потужи на пчеле. Али прије неколико година била је једна година кишовита и грожђе почне здраво трухнути. Тада су наваљивале пчеле на трухло грожђе, јер није било ништа паше за њих. Али на чудо велико пчеле нијесу ништа нанијеле себи за зиму покрај свега наваљивања на трухлеж од грожђа и ја сам морао својим пчелама додати силан шећер у јесен, да их одржим преко зиме. Што ће на то рећи наши виноградарци?

Из свега се досада реченога види, да је са стране стручњачке ријешено, да пчеле нијесу штеточиње виноградама и по томе не смију виноградарима узнемиравати пчеларе, који држе своје кошнице у виноградама. Тако је у Угарској. А кад ћемо ми у својој домовини Хрватској и Славонији дочекати, да изиде така наредба, која штити пчеларење у виноградским крајевима. *Ј. Живановић.*

К њ и ж е в н о с т .

— **Изашао је „Годишњак“** конгреса хрватских и српских пчелара у краљевини Хрватској и Славонији за годину 1906., уредио Фрањо Стигелмајер, тајник конгреса и учитељ. Цијена 1 круна. Издање конгреса хрватских и српских пчелара.

Ова је књига лијепо уређена и ми је свијем нашим српским и хрватским пчеларима препоручујемо. У њој ће наћи пчелар кратку историју свијех друштава пчеларских и подружница у нашој домовини, предавања на пошљедњем конгресу у Осјеку, радње на пчеливаку у појединим мјесецима преко године и законе о пчели у Горици и Бугарској. Сваком пчелару препоручујемо ову књигу, из које ће се упознати са стањем пчеларења у нашој домовини и како се лијепо слаже латиница са ћирилицом.

П а б и р ц и .

— **Српски родитељи** (старатељи), који желе да упуте своје ваљене ђаке од 12 до 15 година на изучавање разних корисних заната и осталих привредних струка, нека се пријаве што пре код својих месних учитеља, свештеника, или писмено управи „Друштва Привредник“ у Загребу, па ће добити одмах сва даљна нужна упутства.

Исти важи и за ваљане здраве Српкињице (макар и сиромашне или без родитеља били), које управа Привредник у српске породице склања и намешта — а преко Српских женских добротворних задруга.

ш. **Опрост од поштарине.** Кр. угарски министар трговине, својим дописом од 4. маја о. г. бр. 30005/V. дозволио је опрост за сва *непрепоручена* писма, управљена у предмету земаљске гонпардарске изложбе у Загребу на повереника те изложбе дра Иву Малина, до коња о. г. На свима односним писмима ваља назначити: „На службени позив у предмету загребачке изложбе године 1906. просто од поштарине“.

За све што се тиче администрације од 1. јануара 1903. треба се обраћати на „Српску пчеларску задругу у Руми“. Рукописе, књиге и листове у замену и друго што се тиче уредништва, треба шилати на: Уредништво „СРПСКОГА ПЧЕЛАРА“ у Карловце.

Власник и издавалац Српска Пчеларска задруга у Руми.